

Dansk juridisk nationalrapport

Beskatning af små virksomheder

af lektor ph.d. Jane Bolander og adjunkt ph.d. Liselotte Hedetoft Madsen

1. Indledning

Flere undersøgelser har vist, at små og mellemstore virksomheder har stor betydning for beskæftigelsen og væksten. Betydningen af at forbedre vilkårene for disse er pointeret ved flere erklæringer og resolutioner fra EU. For at styrke den konkurrencemæssige situation for disse virksomheder har Kommissionen bl.a. i en henstilling af 24. maj 1994 (94/390/EF) vedtaget at henstille til medlemsstaterne, at de vedtager skattemæssige foranstaltninger, der korrigerer for de negative virkninger af progressiviteten i indkomstbeskatningen af enkeltmandsvirksomheder og personselskaber, for så vidt angår geninvesteret overskud.

Medlemsstaterne opfordres til at overveje bl.a. følgende muligheder

- a) at give disse virksomheder og selskaber ret til at vælge at blive selskabsbeskattet og/eller
- b) at begrænse beskatningen af geninvesteret overskud til et niveau svarende til niveauet for selskabsbeskatningen.

Endvidere opfordres medlemsstaterne til at vedtage eller udvikle de foranstaltninger, der er nødvendige for at fjerne skattemæssige hindringer for, at virksomheder kan ændre retlig status, herunder særlig omdannelse af enkeltmandsvirksomheder eller personselskaber til kapital-selskaber.

På baggrund af denne rapport fra Kommission er nedenfor indledningsvist redegjort for de civile retlige rammer for de små og mellemstore virksomheder. Dernæst er der redegjort for de skattemæssige konsekvenser af den valgte selskabsstruktur, og hvilke muligheder der er efter de danske skatteregler for at undgå progressiviteten i indkomstbeskatningen for enkeltmandsvirksomheder og personselskaber. Sidst er der redegjort for de skattemæssige virkninger af, at enkeltmandsvirksomheder/personselskaber omdannes til et kapital-selskaber.

2. Den civile retlige regulering af små og mellemstore virksomheder

Det teoretiske udgangspunkt for selskabsdannelse i dansk ret er, at der er selskabsretlig kontraktfrihed¹. Kontraktfriheden indebærer for det første, at parterne frit kan vælge, hvilken selskabsform, der skal danne ramme om deres virksomhed. Såfremt ingen af de eksisterende selskabsformer opfylder parternes behov, er det i princippet muligt at stifte en ny type selskab. Det kræver dog, at den adskiller sig så væsentligt fra andre – typisk de regulerede – selskabsformer, at der ikke blot er tale om omgåelse af lovgivningens krav. For det andet indebærer den selskabsretlige kontraktfrihed, at selskabsdeltagerne inden for den

¹ Jf. bl.a. Paul Krüger Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret, 7. udgave 2002, s. 1, Mette Neville: Boligfællesskaber i selskabsform, s. 47, Noe Munck i Selskabsformerne, 4. udgave, 2002, s. 19 og Bernhard Gomard: Aktieselskaber og anpartsselskaber, 4. udgave, 2000, s. 42.

valgte selskabsform selv kan fastsætte de nærmere regler om, hvordan selskabet skal organiseres og hvilke regler, der skal opstilles for selskabets drift. Såvel offentlige myndigheder som medkontrahenter mv., skal som udgangspunkt respektere de bestemmelser, som selskabsstifterne har truffet.²

Der sondres i dansk ret mellem personselskaber og kapitalselskaber, hvor det grundlæggende kriterium for denne sondring er hæftelsen over for kreditorerne. Et kapitalselskab er kendetegnet ved, at ingen af deltagerne hæfter personligt for virksomhedens gæld, mens det karakteristiske for personselskaber netop er, at mindst én af deltagerne hæfter personligt for virksomhedens gæld.

Aktie- og anpartsselskaberne er lovreguleret i henholdsvis aktie- og anpartsselskabsloven. Det medfører at retskilderne for disse selskaber primært vil være aktieselskabsloven og anpartsselskabsloven, suppleret med selskabets vedtægter, aktionæroverenskomster, domspraksis og den juridiske litteratur.³ Kapitalselskaberne er således undergivet en detaljeret selskabslovgivning i modsætning til personselskaberne. Da en del af lovreglerne er deklatoriske, vil man også i kapitalselskaber blive mødt med de problemer med fortolkning af selskabsaftalen, som kendes fra personselskaberne.

Et aktieselskab skal have en aktiekapital på mindst 500.000 kr., jf. aktieselskabslovens § 1 stk. 3, mens anpartsselskabers anpartskapital som minimum skal udgøre 125.000 kr., jf. anpartsselskabslovens § 1 stk. 3. Aktieselskabsreglerne tager typisk sigte på store selskaber, mens anpartsselskabsreglerne typisk vedrører de små selskaber.⁴ Filosofien bag denne opdeling er, at de store selskaber på grund af bl.a. deres samfundsmæssige betydning og på grund af deres størrelse som organisationssystemer både kræver og kan bære en mere omfattende og formaliseret regulering. Anpartsselskabsloven, der udgør et alternativ hertil, er møntet på selskaber, der på grund af deres størrelse kan nøjes med et mere enkelt regelsystem vedrørende organisationens opbygning og knap så restriktive regler i øvrigt.⁵ Reglerne angiver dog ikke, at store selskaber skal vælge aktieselskabsformen, og heller ikke at mindre selskaber skal vælge anpartsselskabsformen. Af større forskelle mellem aktieselskaber og anpartsselskaber kan nævnes:

- Forskellen i minimumskapitalkrav, jf. ovenfor
- Kun aktieselskaber kan udstede aktier, som er omsætningspapirer. De børsnoterede selskaber kan derfor udelukkende være aktieselskaber.
- Anpartsselskabernes organisation kan være enkel. Det er således ikke et krav at der findes en bestyrelse, medmindre anpartsselskabet er af en sådan størrelse, at der skal være medarbejderrepræsentation, jf. kravene i anpartsselskabslovens § 22.

Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder regulerer primært erhvervsdrivende selskaber med begrænset ansvar, som ikke er omfattet af hverken aktieselskabsloven eller anpartsselskabsloven. Loven indeholder kun enkelte materielle selskabsretlige regler, jf. §§ 6

² Jf. Paul Krüger Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret, 7. udgave 2002, s. 1.

³ Jf. Noe Munck i Selskabsformerne, 4. udgave, 2002, s. 21.

⁴ Jf. Mette Neville I RR 1996 nr. 5, s. 16 og Paul Krüger Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret, 7. udgave 2002, s. 13.

⁵ Jf. Paul Krüger Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret, 7. udgave 2002, s. 14.

og 7 om navn og prokura. Efter loven skal virksomheder med begrænset ansvar herunder andelsselskaber med begrænset ansvar registreres i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen ligesom aktie- og anpartsselskaber. Desuden skal disse virksomheder aflægge årsregnskab efter årsregnskabslovens regler, hvis de opfylder visse størrelseskriterier. Registrering er en betingelse for at disse virksomheder opnår retsevne som juridisk person, jf. lov om visse erhvervsdrivende virksomheders § 9.

Karakteristisk for personselskaberne er, at de som udgangspunkt er ulovregulerede. Der gælder kun deklaratoriske regler, som er udviklet af retspraksis og den juridiske teori. De typiske eksempler på personselskaber er interessentskaber og kommanditselskaber.

Enkelt af lov om visse erhvervsdrivende virksomheders bestemmelser gælder dog også for interessentskaber, kommanditselskaber og enkeltmandsvirksomheder. Loven indeholder i kapitel 1 en definition af en række selskabsretlige begreber, som f.eks. interessentskaber og kommanditselskaber. Ved et interessentskab forstås således en virksomhed, hvor alle deltagerne hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens forpligtelser, jf. lov om visse erhvervsdrivende virksomheders § 2, stk. 1. Ved et kommanditselskab forstås en virksomhed, hvor en eller flere deltagere, komplementarerne, hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens forpligtelser, mens en eller flere deltagere, kommanditisterne, hæfter begrænset for virksomhedens forpligtelser, jf. lov om visse erhvervsdrivende virksomheders § 2, stk. 2. Enkeltmandsvirksomheder, interessentskaber og kommanditselskaber skal ikke registreres og omfattes heller ikke af regnskabsbestemmelserne i lov om visse erhvervsdrivende virksomheder. Sådanne selskaber skal i stedet registreres via et register i Told- og Skattestyrelsen, Det Centrale Virksomheds Register. Interessentskaber og kommanditselskaber, hvor de ansvarlige deltagere er kapitalselskaber, skal dog også registreres i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Disse registreringer har dog ingen betydning for virksomhedernes retsevne.

Ud over de personselskabstyper, der er defineret i lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, findes der to andre personselskabstyper, der indtager en særstatus, fordi der findes materielle selskabsregler, der regulerer disse personselskaber. Det drejer sig om partnerselskab og partrederi. Aktieselskabslovens § 173 stk. 2 bestemmer således at lovens regler som hovedregel finder anvendelse på partnerselskaber, hvorved forstås et kommanditselskab, hvor et aktieselskab med hele sin aktiekapital er kommanditist, eller hvor kommanditisterne i selskabet har indskudt en bestemt kapital, som er fordelt på aktier. Tilsvarende fastlægger sølovens §§ 101-118 regler for partrederiers stiftelse og drift. Yderligere er de særegne fordi der eksisterer meget få af disse personselskabstyper, og for partrederiers vedkommende kan disse kun anvendes på ét specielt område, nemlig rederivirksomhed.

Ovennævnte typer af personselskabet udgør de ”klassiske personselskabstyper”. Pga. den førømtalte aftalefrihed kan der dog sagtens forekomme andre typer af personselskaber, som falder uden for disse kategorier. Det kan være forskellige mellemformer mellem de klassiske personselskabstyper. For disse typer af selskaber findes ingen materielle selskabsregler.

I 1999 fandtes 30.390 momsregistrerede interessentskaber og kommanditselskaber i Danmark⁶. Til sammenligning fandtes der på samme tid 46.123 anpartsselskaber og 28.614 aktieselskaber. Interessentskaber og kommanditselskaber udgør dermed en forholdsmæssig stor andel af de momsregistrerede selskaber i Danmark. Interessentskabernes og kommanditselskabernes omsætning udgør dog – sammenholdt med aktieselskabernes – alene en mindre del. Interessentskaber og kommanditselskaber har således alene haft en afgiftsangivet omsætning på 105.041 mill. Kr., hvor aktieselskabernes afgiftsangivet omsætning var 1.277.511 mill. kr.⁷. Når omsætningen således i gennemsnit er væsentligt lavere hos interessentskaber og kommanditselskaber må det kunne forklares med, at der primært er tale om mindre foretagender.

3. Den skattemæssige regulering af små og mellemstore virksomheder

I Danmark er der ikke særligt fastsat regler om beskatning af små og mellemstore virksomheder, som derfor følger de almindelige skatteregler. Typisk drives små og mellemstore virksomheder dog som selvstændige enkeltmandsvirksomheder, i mindre personselskaber eller i anpartsselskaber.

I danske skatteret er et personselskab ikke et selvstændigt skattesubjekt. Driver flere fysiske personer erhvervsvirksomhed sammen i et personselskab, betragtes hver deltager som udgangspunkt som selvstændigt erhvervsdrivende. Personselskaber er således transparente⁸.

Mindre virksomheder drives ofte i anpartsselskabsform, medens store virksomheder drives i aktieselskabsform. Aktie- og anpartsselskaber beskattes imidlertid ens, ligesom reglerne for beskatning af aktionærer og anpartshaver er den samme.

Nedenfor vil først blive redegjort for de skattemæssige konsekvenser af at drive en virksomhed via et aktie- eller anpartsselskab. Dernæst er der redegjort for beskatningen af selvstændige erhvervsdrivende, herunder de muligheder skatteyderen har, hvis virksomheden ikke drives via et selvstændigt skattesubjekt.

3.1. Den skattemæssige behandling af aktie- og anpartsselskaber og deres deltagere

Aktie- og anpartsselskaber beskattes med en selskabsskatteprocent på 30 % af deres skattepligtige indkomst, jf. selskabsskattelovens § 17.

Til den skattepligtige indkomst henregnes alt, som ikke særligt er undtaget. Hovedlinierne for opgørelsen af den skattepligtige indkomst er, at bl.a. indtægter og udgifter fra den løbende omsætning indgår i beskatningen. Modtagne udbytter er skattefrie, hvis de udloddes fra et selskab, hvori der haves en ejerandel på mindst 20 % af aktiekapitalen i en sammenhængende periode på mindst et år, inden for hvilken udbytteudlodningen skal ligge, jf.

⁶ Jf. Statistisk årbog 2001, s. 267.

⁷ Jf. Statistisk årbog 2001, s. 267. Der findes ikke senere offentliggjorte tal.

⁸ Jf. Aage Michelsen i Lærebog om indkomstskat, 9. udgave, 2000, s. 892, J.O. Engholm Jakobsen i Skatteretten 2, 3. udgave, 2000, s. 596 og Liselotte Hedetoft Madsen i Beskatning ved deltagelse i personselskaber, s. 175 .

Selskabsskatteloven § 13 stk. 1 nr. 2. Øvrigt udbytte medregnes alene med 66 % af udbyttebeløbet, jf. Selskabsskattelovens § 13 stk. 3. Udbetalt udbytte er ikke fradragsberettiget.

Selskaber er omfattet af den almindelige regel i statskattelovens § 5, litra a, som angiver, at ejendele kan sælges skattefrit, medmindre der foreligger næring eller spekulation. Dette udgangspunkt er fraveget i ejendomsavancebeskatningsloven, aktieavancebeskatningsloven, kursgevinstloven og afskrivningsloven. Dermed er den reelle hovedregel, at alle kapitalgevinster beskattes. Ejendomsavancebeskatningsloven og afskrivningsloven sonderer som udgangspunkt ikke mellem, om der foreligger en fysisk eller juridisk person.

Kursgevinstloven, der vedrører beskatningen af gevinst og tab på fordringer og gæld, har en forskellig behandling afhængig af om skatteyderen er en fysisk eller juridiske person. Selskaber er som udgangspunkt skattepligtige af alle gevinster og tab vedrørende både fordringer og gæld. En afgørende undtagelse er dog, at tab på koncernforbundne fordringer som udgangspunkt ikke er fradragsberettiget, medens den modsvarende gevinst på gælden heller ikke er skattepligtig. For fysiske personer er gevinst og tab på fordringer og gæld som udgangspunkt indkomstopgørelsen uvedkommende.

Aktieavance og -tab på aktier ejet i mindre end 3 år er skattepligtig for både juridiske og fysiske personer. For fysiske personer er avancen skattepligtig som kapitalindkomst, som kan beskattes med en skatteprocent op til ca. 59 %. For aktier ejet i mere end 3 år er avance og tab på aktier indkomstopgørelsen uvedkommende for juridiske personer, medens fysiske personer som udgangspunkt også skal medregne gevinst og tab på aktier ejet i mere end 3 år. Alene hvis der er tale om avance og tab fra en mindre beholdning (129.500 kr., år 2003) børsnoterede aktier er der skattefrihed for fysiske personer. Skattepligtig gevinst eller tab på aktier ejet i mere end 3 år beskattes som aktieindkomst. Beskatningen som aktieindkomst indebærer en beskatning på 28 % af aktieindkomst under 41.100 kr. (år 2003) og 43 % af udbytte over dette grundbeløb.

Vederlagsfrie overførsler fra selskabet til aktionærene beskattes som udbytte, eller evt. som løn, hvis aktionæren tillige er ansat i selskabet. Løn vil være fradragsberettiget for selskabet, modsat udbytte. Aktionæren vil skulle beskattes i den personlige indkomst af lønnen (op til 59 %), og der vil også skulle betales arbejdsmarkedsbidrag m.v. (9 %), som er fradragsberettiget i den personlige indkomst. Udbytte beskattes som aktieindkomst (28 %/43 %), medmindre udbyttet ydes som rådighed over bil, sommerbolig, lystbåd eller helårsbolig, hvor der sker beskatning i den personlige indkomst, ligesom de i givet fald indgår ved beregningen af arbejdsmarkedsbidrag mv..

3.2. Den skattemæssige behandling af enkeltmandsvirksomheder samt personselskaber og deres deltagere

Drives virksomheden ikke i selskabsform, sker beskatningen hos ejerne. Den enkelte selvstændige erhvervsdrivende har flere valgmuligheder med hensyn til hvilken beskatning der skal gennemføres for indkomst fra virksomheden. Skatteyderen kan vælge en beskatning efter de almindelige regler i personsskatteloven, at anvende virksomhedsordningen efter virksomhedsskatteloven eller at anvende kapitalafkastordningen, ligeledes efter

virksomhedsskatteloven. Valget træffes af skatteyderen selv, og kan foretages frit for hvert enkelt indkomstår. Denne valgret tilkommer dog ikke skatteydere med indkomst fra de såkaldte anpartsvirksomheder, dvs. virksomheder med mere end 10 deltagere, hvor deltagerne ikke deltager aktivt i virksomhedens drift, jf. personskattelovens § 4 stk. 1 nr. 10 og 12 og for visse udlejningsvirksomheder, hvor der ikke deltages aktivt i virksomhedens drift, jf. personskattelovens § 4, stk. 1, nr. 13. Valgretten tilkommer heller ikke for konkursindkomst.

Personelskaber er som angivet ikke selvstændige skattesubjekter. Konsekvensen heraf er, at hver deltager anses som selvstændigt erhvervsdrivende. Det er således den enkelte deltager, der selv vælger om virksomhedsordningen, kapitalafkastordningen eller de almindelige regler i personskatteloven skal anvendes for deres andel af personelskabets indtægter og udgifter. Dette valg sker uafhængigt af de øvrige deltagere. Den enkelte deltager vælger desuden uafhængigt af de andre deltagere, hvordan der afskrives på dennes andel af de afskrivningsberettigede driftsmidler mv. efter afskrivningslovens regler.

3.2.1. Beskatning efter personskatteloven

Efter personskattelovens regler skal en selvstændigt erhvervsdrivende opgøre en skattepligtig indkomst, en personlig indkomst, en kapitalindkomst og en aktieindkomst.⁹ *Personlig indkomst* er al skattepligtig indkomst, der ikke medregnes i kapitalindkomst, jf. personskatteloven § 3 stk.1. Det gælder således bl.a. løn og overskud ved selvstændig erhvervsvirksomhed. Ved opgørelsen af den personlige indkomst kan fradrages bl.a. arbejdsmarkedsbidrag, driftsomkostninger og afskrivninger. Personlig indkomst beskattes med en marginalskatteprocent på ca. 59. Derudover skal der betales et arbejdsmarkedsbidrag på 8 % af personlig indkomst fra selvstændig erhvervsvirksomhed, jf. arbejdsmarkedsfondslovens § 10 og § 3 samt et bidrag til den særlige pensionsopsparring på 1 % af samme beregningsgrundlag, jf. lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension § 17 f. Der skal således samlet betales 9 % i bidrag af den personlige indkomst.

Kapitalindkomst omfatter det samlede nettobeløb af bl.a. renteindtægter og renteudgifter, kursgevinster og kurstab, kapitalafkast efter henholdsvis virksomhedsordningen og kapitalafkastordningen samt avance fra afståelse af aktier ejet i mindre end 3 år, jf. personskattelovens § 4. Positiv nettokapitalindkomst medgår til beregning af skatten helt op til topskatten, medens negativ nettokapitalindkomst alene medgår ved beregningen af kommune- og amtskommuneskatten. Marginalskatteprocenten for positiv nettokapitalindkomst er derfor ca. 59. Har skatteyderen således positiv nettokapitalindkomst i forvejen vil eksempelvis en ejendomsavance skulle beskattes med 59 %. Tilsvarende vil et rentefradrag have en fradragsværdi på 59 %, såfremt skatteyderen i forvejen har positiv nettokapitalindkomst. Negativ nettokapitalindkomst medgår kun ved beregningen af kommunalskatten. Derved får det alene en fradragsværdi på ca. 32 %. Har skatteyderen i forvejen en negativ nettokapitalindkomst, vil yderligere renteudgifter alene have en fradragsværdi svarende til kommuneskatteprocenten, dvs. på ca. 32 %. Opnår skatteyderen i denne situation eksempelvis en ejendomsavance vil denne ligeledes alene blive beskattet med 32 %, såfremt nettokapitalindkomsten fortsat er negativ.

⁹ Der skal også opgøres en CFC-indkomst, hvis en sådan forekommer.

Aktieindkomst omfatter det samlede beløb af bl.a. aktieudbytte, fortjeneste og tab på ikke-børsnoterede aktier ejet i mere end 3 år, jf. personskattelovens § 4a. Aktieindkomst beskattes med 28 % af beløb under 41.100 kr. (år 2003), og 43 % af resten.

Efter personskatteloven beskattes således overskud af selvstændig erhvervsvirksomhed med op til ca. 63 %. Dette gælder både overskud, som udtages til privat brug og overskud som reinvesteres i virksomheden. Tidligere fandtes regler i investeringsfondsloven, der gav erhvervsdrivende adgang til at udskille en del af virksomhedens overskud fra beskatning i ét indkomstår mod til gengæld at formindske afskrivningsgrundlaget i forbindelse med visse investeringer i senere indkomstår. Fradraget kunne foretages i den personlige indkomst. Ved den senere anskaffelse af afskrivningsberettigede aktiver kunne det henlagte beløb anvendes til forlodsafskrivninger på aktiverne, hvorved den afskrivningsberettigede anskaffelsessum blev nedsat. Ved skattereformen i 1993 blev denne henlæggelsesmulighed aftrappet over årene 1993-1997, således at henlæggelse fra og med indkomståret 1998 har været udelukket. Begrundelsen for at fjerne denne henlæggelsesmulighed var, at ordningen var et unødigt kompliceret led i skattesystemet, og at virksomhedsordningen tilgodeså de selvstændige erhvervsdrivendes behov for konjunkturudligning.

3.2.2. Beskatning efter virksomhedsordningen

Virksomhedsordningen blev oprindeligt indført i forbindelse med skattereformaftalen af 1985 for bl.a. at afbøde for virkningerne af, at fradragsværdien for renteudgifter ved personskattelovens indførelse kraftigt blev reduceret. Loven har virkning fra og med indkomståret 1987. Virksomhedsordningen er som udgangspunkt alene et skatteberegningssystem, som finder anvendelse ved beregningen af skattetilsvaret ved driften af den personlige virksomhed. Skatteyderens øvrige private skattemæssige forhold skal fortsat behandles efter personskatteloven.

Virksomhedsordningen opfylder flere forskellige formål. Formålet med ordningen er 1) fuld fradragsværdi (marginalt 63%) for alle driftsudgifter, herunder også renteudgifter, 2) neutralisering af forskellen mellem beskatningen af aktiv investering i forhold til passiv investering, 3) neutralisering af forskellen mellem beskatning af virksomhed i selskabsform og i personlig regi samt 4) konjunkturudligning.

Disse formål opfyldes ved, at der opgøres ét samlet over- eller underskud fra virksomheden uden anvendelse af de forskellige indkomstkategorier i personskatteloven. Opnår virksomheden et skattepligtigt overskud, kan der udskilles et kapitalafkast af dette, som skal beskattes som kapitalindkomst hos skatteyderen. Kapitalafkastet udgør en forrentning af den i virksomheden investerede kapital, og opgøres ud fra virksomhedens aktiver og gæld. Det resterende overskud efter kapitalafkastet kan skatteyderen vælge at beholde i virksomhedsordningen eller trække ud af virksomhedsordningen. Trækkes overskuddet ud af virksomhedsordningen skal det beskattes som personlig indkomst, og indgår ved beregningen af arbejdsmarkedsbidrag. Vælger skatteyderen at beholde overskuddet i virksomhedsordningen, skal der betales en foreløbig skat på 30 %, og beløbet indgår på virksomhedens konto for opsparet overskud. Hvis skatteyderen på et senere tidspunkt vælger at hæve midlerne fra konto for opsparet overskud, skal hævningsen tillagt den foreløbige skat indgå i skatteyderens personlige indkomst, og den foreløbige skat modregnes i slutskatten.

Hævningen tillagt den foreløbige skat indgår ligeledes ved beregningen af arbejdsmarkedsbidrag.

På denne forholdsvis simple måde er alle fire formål opfyldt. Den fulde fradragsværdi for renteudgifter opnås ved, at alle udgifterne kan fradrages før beskattningen som personlig indkomst. En aktiv investering i en erhvervsvirksomhed vil sandsynligvis resultere i et større overskud, som ved beskattning efter personskatteloven skal beskattes som personlig indkomst. Var investeringen i stedet foretaget som passiv investering i obligationer eller lignende, ville afkastet skulle beskattes som kapitalindkomst. Ved at tillade, at der udskilles en andel af det skattepligtige overskud som kapitalafkast til beskattning som kapitalindkomst, opnås en sidestilling mellem aktiv og passiv investering. Ligestilling af virksomhed i selskabsregi med virksomhed i personlig regi, opnås ved at overskud, som skal bibeholdes i virksomheden alene pålægges en foreløbig skatteprocent på 30. Først når overskuddet føres ud af virksomhedsordningen sker beskattningen i den personlige indkomst, svarende til udbytteudlodning fra selskab til aktionær. Ordningen kan også anvendes som et instrument til konjunkturudjævning, idet skatteyderen selv bestemmer, hvornår der skal ske hævning på konto for opsparet overskud.

Underskud i virksomhedsordningen skal først modregnes i konto for opsparet overskud, og dernæst i positiv kapitalindkomst. Underskud, som ikke kan rummes i kapitalindkomsten fradrages i den personlige indkomst, uanset om denne herefter bliver negativ.

Virksomhedsordningen afbøder i vidt omfang den negative forskel, der er mellem drift af virksomhed i selskabsform og i personlig regi. Virksomhedsordningen har yderligere den umiddelbare fordel i forhold til drift i selskabsform, at underskud kan fradrages i skatteyderens øvrige skattepligtige indtægter.

Virksomhedsordningen byder på gunstige skatteberegningsregler. Det gælder især de fradragsberettigede renter, som efter personskatteloven kan have en fradragsværdi helt ned på ca. 32 %, medens fradragsværdien ved anvendelse af virksomhedsordningen er ca. 63 %. Dette kunne måske foranledige nogle skatteydere til at anbringe privat gæld inde i ordningen, således at de private renteudgifter opnåede den samme høje fradragsværdi, men det er der forholdsregler til imødegåelse af, jf. nedenfor om den selvregulerende effekt.

Således som virksomhedsordningen er opbygget, er den største administrative byrde pålagt skatteyderen. Skatteyderen skal ved anvendelse af ordningen opgøre og anvende forskellige konti og satser. Der skal ved indtræden i virksomhedsordningen opgøres en indskudskonto, som udtrykker den nettoværdi, som skatteyderen indskyder i virksomhedsordningen. Indskud på indskudskontoen er allerede beskattede midler, og vil derfor også kunne hæves skattefrit ud af ordningen. Indskudskontoen "låses" fast ved indtræden i ordningen, således at værdiændringer på aktiverne og passiverne ikke påvirker kontoens størrelse, men alene nye indskud og hævninger påvirker denne størrelse. Derudover skal der opgøres en kapitalafkastgrundlag, som udtrykker den investerede nettokapital i virksomheden. Kapitalafkastgrundlaget opgøres i princippet ved hvert indkomstårs begyndelse som virksomhedens aktiver med fradrag af gæld. Ud over disse konti skal skatteyderen føre en konto for opsparet overskud, hvorpå skal føres de overskud, som opspares i virksomhedsordningen og de underskud som skal modregnes i kontoen. Endelig skal der opgøres en kapitalafkastsats, som udtrykker den forrentningsprocent, som den investerede

kapital skal forrentes med.

De hævninger som foretages fra virksomhedsordningen til skatteyderens private økonomi er underlagt forskellig skattemæssig behandling. Bl.a. skal kapitalafkastet skal beskattes som kapitalindkomst, yderligere overskud som personlig indkomst, overførsel fra konto for opsparet overskud tillagt den foreløbige virksomhedsskat skal ligeledes medregnes til skatteyderens personlige indkomst, og indestående på indskudskontoen kan hæves helt skattefrit. For at undgå, at skatteyderen spekulerer i hvilke beløb, der hæves, er der i loven fastsat en særlig hæverækkefølge, som skatteyderens skal følge. Hæverækkefølgen indebærer, at skattepligtige midler skal hæves før skattefrie midler.

For skatteadministrationen er ordningen mindre byrdefuld. Dette skyldes primært, at der i ordningen er indbygget den såkaldte "selvregulerende effekt". Fordelen ved at tilføre privat gæld til virksomhedsordningen vil være minimal, så længe indskudskontoen ikke er negativ. Privat gæld i ordningen indebærer, at kapitalafkastgrundlaget bliver mindre. Derved bliver kapitalafkastet også mindre, og fordelene bliver derved udlignet. Hvis indskudskontoen bliver negativ kan den selvregulerende effekt ikke udligne fordelene. I de tilfælde hvor indskudskontoen bliver negativ, og skatteyderen ikke kan dokumentere, at der er tale om erhvervsmæssig gæld, skal der beregnes en rentekorrektion til udligning af fordelene. Ved beregningen af rentekorrektionen anses skatteyderen for at have taget et lån i virksomhedsordningen svarende til det negative beløb. Der vil derfor skulle indtægtsføres renter i virksomhedsordningen, og skatteyderen har i sin øvrige indkomstopgørelse efter personskatteloven adgang til at fradrage disse renteudgifter. Herved bliver fordelene ved den private gæld i ordningen udlignet.

3.2.3. Beskatning efter kapitalafkastordningen

Beskatning efter virksomhedsordningen er relativt kompliceret. Dette er baggrunden for indførelsen af den relativt enkle kapitalafkastordning i 1993, som eventuelt kan suppleres med konjunkturudligningsordningen. Når kapitalafkastordningen anvendes er der ikke noget krav om selvstændigt regnskab for virksomheden og ej heller noget krav om fuld renteperiodisering.

Efter kapitalafkastordningen kan skatteyderen vælge at få beskattet en del af virksomhedens overskud som kapitalafkast. Der beregnes på skematisk måde et kapitalafkast af den erhvervsdrivendes aktiver. Dette beregnede beløb fragår i den personlige indkomst og tillægges kapitalindkomsten. Skatteyderen opnår derved et fradrag svarende til fuld fradrag for nogle renteudgifter. Der opnås dog ikke den lavere beskatning af opsparet overskud og konjunkturudligningsmuligheden.

Såfremt skatteyderen anvender kapitalafkastordningen kan han dog vælge tillige at henlægge til konjunkturudligning. Henlæggelsesbeløbet fragår i den skattepligtige indkomst, og der skal alene betales en foreløbig skat på 30 % af henlæggelsesbeløbet. Når henlæggelsesbeløbet frigives skal det medregnes til den personlige indkomst. Henlæggelser efter konjunkturudligningsordningen er modsat virksomhedsordningen begrænset til 25 % af et reguleret virksomhedsoverskud, og beløbet skal bindes på en konto i et pengeinstitut.

4. Særregler for små virksomheder

I Danmark findes som udgangspunkt ikke særskilte skatteretlige regler for mindre erhvervsvirksomheder. Der findes dog enkelte regler, der bl.a. vedrører opstart af virksomhed og perioden umiddelbart efter, og som derfor er tiltænkt mindre erhvervsdrivende virksomheder. Det drejer sig blandt andet om reglerne i etableringskontoloven.

Reglerne om etableringskonto har til formål at gøre det lettere at etablere sig som selvstændigt erhvervsdrivende. Med henblik på etablering af selvstændig erhvervsvirksomhed kan en fysisk person foretage indskud på etableringskonto og fradrage indskuddet ved opgørelse af den skattepligtige indkomst, jf. lovens § 1. Efter etablering af selvstændig erhvervsvirksomhed kan fradrag for indskud kun opnås for det indkomstår, hvor etablering finder sted og de nærmest efterfølgende 4 år, jf. § 1 stk. 3. Det beløb, som indskydes på etableringskonto indsættes enten kontant på en særlig indlånskonto eller deponeres i et særskilt depot af børsnoterede obligationer, hvis pålydende rente er mindst svarende til mindsterenten.

Efter etablering af selvstændig erhvervsvirksomhed kan skatteyderen hæve et beløb på etableringskontoen af samme størrelse som anskaffelsessummen for visse afskrivningsberettigede aktiver. Det drejer sig bl.a. om maskiner inventar, skib og visse bygninger mv., jf., lovens § 7 stk. 1. Det hævdede beløb anvendes til forlods afskrivning på aktiverne. Disse forlods afskrivninger medfører at afskrivningsgrundlaget for aktiverne nedsættes. Fra og med indkomståret 2002 nedsættes den forlods afskrivning til 70 % af det hævdede beløb.

Andre tiltag rettet specielt mod mindre virksomheder er under overvejelse. I skatteministeriet gennemføres i øjeblikket et analysearbejde med henblik på at afklare, i hvilket omfang små virksomheder skal være underlagt de samme skattemæssige krav til regnskaber som større "mere professionelle" virksomheder. Analysearbejdet gennemføres i 2002/2003. Eventuelt lovforslag fremsættes i folketingsåret 2003/04.¹⁰

5. Vurdering af de danske regler i forhold til Kommissionens henstilling

En selvstændig erhvervsdrivende som driver virksomhed i personlig regi uden anvendelse af virksomhedsordningen bliver som udgangspunkt beskattet af overskuddet fra virksomheden med op til ca. 63 %. Det gælder både den del af overskuddet, som anvendes privat og den del af overskuddet, som bliver reinvesteret i virksomheden. I modsætning til denne bliver selvstændige erhvervsdrivende, som driver virksomhed i selskabsform alene beskattet med 30 % af det overskud, som forbliver i selskabet.

Drift i personlig regi, hvor der sker beskatning efter personskatteoven har endvidere den ulempe, at alle renteudgifter alene kan fratrækkes i kapitalindkomsten. Det medfører, at

¹⁰ Jf. Skatteministeriets handlingsplan for forenklinger.

fradragsværdien er ca. 59 %, hvis skatteyderen iøvrigt har positiv nettokapitalindkomst, og alene ca. 32 %, hvis skatteyderen har negativ nettokapitalindkomst. Denne begrænsede fradragsværdi gælder for alle renteudgifter; både renteudgifter som er erhvervsrelaterede, og renteudgifter som er relateret til privatformuen.

For bl.a. at imødegå disse uhensigtsmæssigheder har Danmark indført virksomhedsordningen. Det indebærer, at skatteyderen kan vælge en beskatning som i vidt omfang svarer til den beskatning, han vil kunne opnå ved drift i selskabsform. Når skatteyderen har valgt at bruge denne ordning, vil overskud fra virksomheden alene blive beskattet med 30 %, hvis det ikke trækkes ud af ordningen. Samtidig får skatteyderen fuld fradrag for renteudgifterne. I forhold til beskatning efter personskatteloven er ordningen er dog mere administrativt belastende for skatteyderen, men dog formentlig ikke mere administrativ belastende end drift i selskabsform. Skatteyderen kan istedet for virksomhedsordningen vælge den mere simple kapitalafkastordning, som nok er nemmere at administrere, men som heller ikke giver de samme muligheder som virksomhedsordningen.

I forhold til drift i selskabsform, har drift i personlig regi tillige skattemæssige fordele. Drives virksomheden i selskabsform og der opstår underskud, vil dette underskud alene kunne fremføres til modregning i senere overskud i samme selskab. Underskud i en virksomhed, som drives i personlig regi vil kunne modregnes i skatteyderens øvrige indtægter, og fremføres til modregning i senere overskud. Dette gælder uafhængigt af om virksomhedsordningen anvendes eller ej.

Anvendes virksomhedsordningen og giver virksomheden underskud, skal dette underskud først modregnes i opsparet overskud, jf. virksomhedsskattelovens § 13. Underskuddet med tillæg af den foreløbige betalte virksomhedsskat medregnes til virksomhedsindkomsten. Indestående på konto for opsparet overskud nedsættes med underskuddet med fradrag af den betalte virksomhedsskat. Den foreløbig betalte virksomhedsskat fradrages i den skattepligtiges slutskat, og udbetales kontant, hvis den overstiger slutskatten. Denne form for modregning af underskud, indebærer en tidsbegrænset mulighed for carry-back, som ellers ikke er muligt efter dansk skatteret.¹¹ Virksomhedsskatten er alene en foreløbig skat, som ved senere underskud kan anvendes til modregning i slutskatten, og eventuelt udbetales kontant.

6. Omdannelse fra personselskab til kapitalselskab

Nogle virksomheder har behov for at ændre selskabsformen fra personselskab til kapitalselskab. Dette kan være begrundet i virksomhedens størrelse, hæftelses- og risikovurderinger o.lign. Såfremt der opstilles skattemæssige hindringer for en sådan omdannelse, vil virksomhedens udvikling i vidt omfang være bestemt af skattereglerne og ikke øvrige forretningsmæssige vurderinger.

Da et selskab og dennes ejere er adskilte rets- og skattesubjekter, udgør en omdannelse fra en personlig dreven virksomhed til et aktie- eller anpartsselskab en afståelse, som eventuelt kan udløse beskatning. Overdragelse af fast ejendom, aktier, fordringer og gæld samt goodwill vil som udgangspunkt ved overdragelse til selskabet udløse kapitalgevinstbeskatning. Det samme

¹¹ Bortset fra beskatning efter konkursskatteloven.

gælder genvundne afskrivninger efter afskrivningsloven. Anvender skatteyderen virksomhedsordningen vil en omdannelse til et selskab indebære, at indestående på konto for opsparet overskud skal medregnes til den personlige indkomst tillige med den foreløbige virksomhedsskat på 30 %.

Sædvanligvis vil overdragelsen af virksomheden til selskabet samlet resultere i en skattepligtig gevinst. Med mindre skatteyderen har et underskud, som kan anvendes til modregning af den skattepligtige gevinst, vil omdannelsen være likviditetskrævende og derved kunne virke hindrende for omdannelse til kapital-selskab.

For at afbøde disse skattemæssige hindringer har det siden 1983 været muligt at anvende reglerne i Lov om skattefri virksomhedsomdannelse, der bygger på et successionsprincip. Ejeren af den personlige virksomhed undgår kapitalgevinstbeskatning og beskatning af genvundne afskrivninger mod, at selskabet succederer i de aktiver og passiver, som overtages i forbindelse med omdannelsen. De behandles derefter som var de anskaffet af selskabet på de tidspunkter og til de anskaffelsessummer, som den hidtidige ejer har anskaffet dem til samt i samme anskaffelseshensigt. Tilsvarende anses selskabet at have foretaget de afskrivninger og nedskrivninger som den hidtidige ejer har foretaget. Ud over at selskabet succederer i aktiverne og passiver nedsættes aktiernes anskaffelsessum med den skattepligtige fortjeneste, der ville være konstateret, hvis lov om skattefri virksomhedsomdannelse ikke havde været anvendt. På sin vis medfører lov om skattefri virksomhedsomdannelse en dobbeltbeskatning af fortjenesten, men sammenholdes skatteprocenterne for den personlige næringsdrivendes kapitalgevinstbeskatning og beskatning af genvundne afskrivninger med selskabsskatteprocenten og beskatningen af aktieavancer, er der ikke tale om nogen økonomisk dobbeltbelastning for skatteyderen.

Har virksomheden et fremførselsberettiget underskud eller tab fra før omdannelsen, er der ikke mulighed for at medtage dette til modregning i selskabet, jf. virksomhedsomdannelseslovens § 8. Underskuddet og tabet fortabes dog ikke, men vil fortsat kunne anvendes af skatteyderen til modregning i øvrige indtægter uden for virksomheden i henhold til de almindelige regler.

Der er nogle betingelser, som skal være opfyldt for at anvende lov om skattefri virksomhedsomdannelse, bl.a. at ejeren er fuld skattepligtig til Danmark, at hele virksomheden som udgangspunkt skal overdrages, og at der alene skal ske vederlæggelse i form af aktier/ anparter. Det er endvidere bestemt, at aktiernes/anparternes anskaffelsessum ikke må være negativ, medmindre ejeren har anvendt virksomhedsordningen i året forud for omdannelsen. Anvendelse af lov om skattefri virksomhedsomdannelse er for personer, som anvender virksomhedsordningen betinget af, at evt. negativt indestående på indskudskontoen udlignes forinden omdannelsen.

For aktie- og anpartserhvervelser, der finder sted den 1. januar 2001 eller senere, er der i virksomhedsskatteovens § 22 c indsat en bestemmelse om, at der under nærmere angivne betingelser i en periode af 10 år kan gives et fradrag i den personlige indkomst for erhvervelsen af aktierne/anparterne. Fradraget i den personlige indkomst skal tillægges kapitalindkomsten. Det er hensigten med ordningen, at der skal gives en kompensation for de udgifter, som er forbundet med erhvervelse af aktierne/anparterne, ud fra et ønske om at ligestille erhvervelse af en virksomhed via et selskab med erhvervelse af en personlig drevet

virksomhed. Erhverves en personlig drevet virksomhed ved låntagning vil renteudgifterne kunne indgå i virksomhedsordningen med fradragsværdi i den personlige indkomst. Erhverves derimod virksomheden ved lånefinansiering af aktierne/anparterne vil der alene være fradragsret i kapitalindkomsten for renteudgifterne. Virksomhedsskattelovens § 22 c indfører en ordning, som medfører en mulighed for at nedsætte den personlige indkomst og forhøjelse af kapitalindkomsten svarende til, at der er fuld fradragsret for renteudgifter til finansiering af aktierne/anparterne. Denne særlig gunstige behandling af erhvervelse af aktier/anparter kan ikke finde anvendelse, hvis lov om skattefri virksomhedsomdannelse er anvendt.

7. Sammenlignende eksempler

Nedenfor er først opstillet eksempler på, hvordan forskellige former for udbetalinger fra aktieselskaber til dets ejere beskattes. Bagefter vises tilsvarende relevante eksempler for en selvstændigt erhvervsdrivende.

Aktieselskab:

Udbytte

Udbytte		100
Selskabsskat –		<u>-30</u>
Til udlodning		70
Skat heraf (28/43%)	19,6/30,1	
Netto		<u>50,4/39,9</u>
Samlet skat		<u>49,6/60,1</u>

Løn

Løn		100 ¹²
AM-bidrag		<u>-9</u>
Skattegrundlag		91
Skat på løn (59%)	53,69	
Nettoløn		<u>37,31</u>
Samlet skat		<u>62,69</u>

Salg af aktie¹³

¹² Løn er fradragsberettiget i selskabet, og ophæver derfor det forhold, at der skal betales selskabsskat af beløbet.

¹³ Aktieavance beskattes forskelligt afhængig af om der er tale om et børsnoteret selskab eller et ikke-børsnoteret selskab. Desuden har det betydning om ejertiden er over eller under 3 år. I eksemplet er der taget udgangspunkt i et ikke-børsnoteret selskab og de to angivne satser angiver beskatningen henholdsvis under og over 3 års ejertid.

Aktieavance	100
Skat:	
- under 3 års ejertid (kapitalindkomst)	<u>32-59</u>
- over 3 års ejertid (aktieindkomst)	<u>28/43</u>

Rente på lån¹⁴

Renteindtægt	100 ¹⁵
Skat (Kapitalindkomst)	32-59

Selvstændigt erhvervsdrivende/deltagere i personselskaber:

Udlodning af overskud

		100
AM-bidrag (9%)		<u>- 9</u>
Beregningsgrundlag		91
Skat på løn (59%)	53,69	
Nettoløn		<u>37,31</u>
Samlet skat		<u>62,69</u>

Af ovenstående eksempler ses, at hvis der tages udgangspunkt i den højeste marginalsattesats er der ikke stor variation mellem hvordan forskellige former for udbetalinger fra virksomhed til ejer beskattes. Der er stort set neutralitet uanset hvilken måde der drives erhvervsvirksomhed på. Den største forskel ses ved at aktieudbytte beskattes ca. 3 procent lavere end udlodning af overskud fra selvstændig erhvervsvirksomhed.

8. Opsummering og sammenligning med henstilling

Kommissionens henstilling af 24. maj 1994 opfordrede medlemsstaterne til at vedtage skattemæssige foranstaltninger, der korrigerer for de negative virkninger af progressiviteten i

¹⁴ Dette eksempel gælder også for selvstændigt erhvervsdrivende.

¹⁵ Afholder selskabet en renteudgift er denne fradragberettiget i selskabet. Derfor er det beløbet på 100 der benyttes som udgangspunkt for beregningen

indkomstbeskatningen af enkeltmandsvirksomheder og personselskaber, for så vidt angår geninvesteret overskud.

Den danske virksomhedsordning tilgodeser i høj grad denne henstilling fra kommissionen. Ordningen er et sikrer lighed i skattebehandlingen af virksomhedernes geninvesterede overskud uanset deres juridiske form, idet der alene sker beskatning med selskabsskatteprocenten af den del af overskuddet, der bliver i virksomheden.

Virksomhedsordningen nævnes da også i kommissionens henstilling som et eksempel på en skatteordning, der medfører høj grad af skatteneutralitet mellem kapitalselskaber og andre selskabsformer.

På nogle punkter er virksomhedsordningen endog mere fleksibel end virksomhed i selskabsform. Anvendes virksomhedsordningen er der mulighed for carry-back af underskud, således at tidligere betalt virksomhedsskat ved underskud bliver krediteret ejeren på årsopgørelsen.

Ordningen er kritiseret, også af Kommissionen, for at være administrativ kompliceret. For den selvstændige erhvervsdrivende som driver virksomhed i personlig regi, er den klart mere kompliceret, end hvis beskatningen sker efter de almindelige regler i personskatteloven. Sammenlignes der derimod med virksomhed i selskabsform, som vel egentlig i denne sammenhæng er den relevante sammenligning, er den formentlig ikke så meget mere kompliceret.

Virksomhed i personlig regi har den fordel frem for virksomhed i selskabsform, at underskud fra virksomheden kan anvendes til modregning i den erhvervsdrivendes øvrige indtægter efter de almindelige regler om modregning af underskud. I modsætning hertil kan underskud fra virksomheden, når den drives i selskabsform, alene fradrages i senere overskud i samme selskab.

Kommissionen henstiller tillige, at medlemsstaterne fjerner skattemæssige hindringer for, at virksomheder kan ændre retlig status, herunder særlig omdannelse af enkeltmandsvirksomheder eller personselskaber til kapitalselskab.

I Danmark løser virksomhedsomdannelsesloven en del af de skattemæssige problemer ved omdannelse. Virksomhedsomdannelsesloven bygger på et successionsprincip, således at ejeren af den personligt drevne virksomhed undgår at blive beskattet ved omdannelsen mod til gengæld, at selskabet indtræder i ejerens skattemæssige stilling i relation til de aktiver og passiver, som overføres til selskabet. Samtidig nedsættes anskaffelsessummen på de modtagne aktier med den fortjeneste, som ville være skattepligtig, såfremt virksomhedsomdannelsesloven ikke havde været anvendt. Denne dobbelte succession sikrer, at den samlede beskatning af den udskudte fortjeneste ikke bliver formindsket.

Der er visse begrænsninger i virksomhedsomdannelsesloven. Således må eksempelvis anskaffelsessummen for aktierne ikke være negativ med mindre virksomhedsordningen har været anvendt, ligesom underskud fra virksomheden ikke kan overføres til selskabet. Disse begrænsninger menes imidlertid at være nødvendige for at hindre misbrug af reglerne, og underskuddet vil da også fortsat kunne anvendes af skatteyderen efter de almindelige regler.

Samlet må den overordnede konklusion være, at Danmark i vidt omfang har levet op til Kommissionens henstilling.